



АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

13 грудня 2016 р.

Київ

№ 539-р

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши матеріали справи № 130-26.13/137-16 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції державним підприємством «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» в особі дирекції «Інпредкадри» (м. Київ, код ЄДРПОУ 04013583) та подання про попередні висновки у справі Департаменту досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери № 130-26.13/137-16/437- спр,

ВСТАНОВИВ:

I. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- (1) Предметом справи є порушення державним підприємством «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» в особі дирекції «Інпредкадри» (далі – ДП «ГДП», **Відповідач**), (м. Київ) законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 1 частини другої статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв шляхом встановлення таких цін та умов надання послуг, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

II. ВІДПОВІДАЧ

- (2) Відповідачем у справі є ДП «ГДП» - державне підприємство із забезпечення функціонування дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних міжурядових організацій в Україні (далі – іноземні представництва) Державного управління справами.
- (3) ДП «ГДП» є юридичною особою, має самостійний баланс, свій розрахунковий та інші рахунки (у тому числі валютні), власну печатку, емблему і штампи єдиних зразків зі своїм найменуванням, ідентифікаційний код 04013583.

- (4) Відповідно до Статуту, затвердженого розпорядженням керівника Державного управління справами від 09.04.2013 № 70, зареєстрованого Шевченківською районною в місті Києві державною адміністрацією 27.06.2013, предметом діяльності ДП «ГДП», зокрема, є:
- (а) розміщення та забезпечення функціонування іноземних представництв, а також обслуговування їхнього персоналу відповідно до міжнародних зобов'язань та чинного законодавства України;
 - (б) ведення трудових книжок працівників іноземних представництв (громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства, які проживають на території України) відповідно до вимог чинного законодавства України про працю;
 - (в) підбір фахівців для іноземних представництв та закордонних дипломатичних установ України;
 - (г) надання іноземним представництвам послуг, пов'язаних з отриманням дозволів на працевлаштування іноземних громадян в Україні;
 - (д) посередництво у працевлаштуванні на роботу за кордоном.
- (5) Відповідач є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

III. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (6) До Антимонопольного комітету України (далі – **Комітет**) надійшов запит на інформацію Представництва «Тукана Інжиниринг, ЛЛС» від 02.09.2014 № 18 (вх. Комітету № 8-01/7376-10 від 08.09.2014) щодо тарифів ДП «ГДП» на зберігання трудових книжок та внесення в них записів (відміток) та монопольного (домінуючого) становища останнього.
- (7) У зв'язку з цим, Комітетом було розпочато дослідження щодо відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції діяльності ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» (є правонаступником прав та обов'язків комунального підприємства «Генеральна дирекція Київської міської ради з обслуговування іноземних представництв») щодо надання та встановлення вартості послуг з ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок громадян України, які працюють в іноземних представництвах (далі – **дослідження**).
- (8) За результатом дослідження Комітетом були надані обов'язкові для розгляду рекомендації від 12.01.2016 № 1 – рк ДП «ГДП», а саме:
«Встановити на економічно обґрунтованому рівні в національній валюті вартість кожної складової комплексних послуг з «оформлення на роботу військовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва» та «оформлення на роботу невійськовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва» та передбачити можливість оплати іноземним представництвом лише тих складових, які були фактично ним отримані.» (далі – **Рекомендації**).
- (9) Розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 17 серпня 2016 року № 804/215-р було розпочато розгляд справи у зв'язку з невиконанням ДП «ГДП» Рекомендацій про припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв

шляхом встановлення таких цін та умов надання послуг, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції.

IV. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (10) Трудові відносини працівників регулюються, зокрема, Кодексом законів про працю, відповідно до статті 48 якого трудова книжка є основним документом про трудову діяльність працівника; трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи понад п'ять днів; порядок ведення трудових книжок визначається Кабінетом Міністрів України.
- (11) Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.04.1993 № 301 «Про трудові книжки працівників» Міністерству праці України, Міністерству юстиції України та Міністерству соціального захисту населення України було доручено розробити та затвердити Інструкцію про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах та організаціях.
- (12) Спільним наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України та Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 року № 58, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17 серпня 1993 року за № 110, затверджено Інструкцію про порядок ведення трудових книжок працівників (далі – Інструкція).
- (13) У пункті 2.21 Інструкції передбачено, що трудові книжки громадян, які працюють за трудовими договорами в іноземних представництвах, в іноземних кореспондентів, співпрацівників міжнародних організацій та інших прирівнених до них іноземців на території України, зберігаються: в м. Києві - в Генеральній дирекції Київської міської ради з обслуговування іноземних представництв, в Автономній Республіці Крим - у філіалі Генеральної дирекції Київської міської ради з обслуговування іноземних представництв м. Ялти, в областях - в управліннях зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрацій або підприємствах, визначених обласними державними адміністраціями, у м. Севастополі - в міській державній адміністрації.
- (14) Зазначені організації роблять відмітки у трудових книжках про прийняття на роботу і про звільнення з роботи відповідно до трудових договорів і довідок наймачів.

V. СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ

- (15) Аналіз отриманої Комітетом інформації стосовно відмінностей в порядку та обсягах наданих протягом 2012 – 2014 років по областях України послуг ведення та зберігання трудових книжок громадян України, які працюють в іноземних представництвах, засвідчив наступне.
- (16) В Одеській області функції ведення кадрової роботи щодо працівників іноземних представництв покладені на Обласне комунальне підприємство по обслуговуванню іноземних представництв, яким станом на 30 червня 2015 року було укладено 6 договорів на зберігання та ведення кадрового обліку; на зберіганні в нього знаходяться 50 трудових книжок; дохід комунального підприємства за договорами зберігання книжок та ведення кадрового обліку становив: за 2013 рік – 16,1 тис. грн, за 2014 рік – 24,2 тис. грн, за перше півріччя 2015 року – 18,6 тис. грн. Тобто, у середньому плата за зберігання книжки становила до 400 грн.

- (17) Розпорядженням голови Житомирської обласної державної адміністрації від 24.12.2008 № 430 повноваження щодо виконання функцій із зберігання та здійснення записів у трудових книжках працівників іноземних представництв, розташованих на території Житомирської області, надані обласній комунальній установі «Інформаційно-консультативний центр». За повідомленням комунальної установи, протягом 2012 – 2015 років договори з іноземними представництвами на надання послуг із збереження та ведення трудових книжок громадян не укладались. Вартість послуг із збереження та здійснення записів у трудових книжках працівників іноземних представництв, розташованих на території Житомирської області, відповідно до кошторису комунальної установи за 2009 рік, затвердженого начальником головного управління економіки Житомирської облдержадміністрації, становить 669,6 грн за одну трудову книжку.
- (18) Волинська, Дніпропетровська, Закарпатська, Запорізька, Миколаївська, Полтавська та Харківська обласні державні адміністрації повідомили, що їх структурні підрозділи надають послуги з ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв. При цьому Волинська ОДА за період з 2012 по 2014 роки надала 67 послуг, у Полтавській ОДА на травень 2015 року ведеться 144 трудові книжки. Крім того, вказані ОДА надають послуги на безоплатній основі.
- (19) Окремі обласні державні адміністрації (Івано-Франківська, Кіровоградська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська) зазначили, що їх структурні підрозділи послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв не надають через відсутність звернень на отримання послуги.
- (20) За інформацією Київської та Львівської ОДА, послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв надає державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» в особі дирекції «Інпредкадри».
- (21) У межах міста Києва, як це встановлено Інструкцією, послуги ведення та зберігання трудових книжок громадян України, які працюють в іноземних представництвах, надає виключно ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», яке є правонаступником прав та обов'язків комунального підприємства «Генеральна дирекція Київської міської ради з обслуговування іноземних представництв». Вартість послуг державного підприємства становила у 2009 році - 2310 грн за оформлення на роботу невійськовозобов'язаних громадян України і 3049,20 грн за оформлення на роботу військовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва у 2013 році - 2397,90 грн за оформлення на роботу невійськовозобов'язаних громадян України 3165,26 грн за оформлення на роботу військовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва.

VI. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (22) Визначення становища ДП «ГДП» на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв здійснювався відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку (далі – Методика), затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605.

- (23) Згідно з Методикою етапи визначення монопольного (домінуючого) становища, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.
- (24) Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», що надає послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв.
- (25) Наказом генерального директора ДП «ГДП» від 01.08.2013 № 45 затверджено Положення про структурний підрозділ державного підприємства «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» дирекцію «Інпредкадри». Відповідно до Положення:
- (а) дирекція «Інпредкадри» не є відокремленим підрозділом ДП «ГДП», не є юридичною особою та здійснює свою діяльність від імені ДП «ГДП» у межах наданих повноважень;
 - (б) основною метою і завданням діяльності дирекції «Інпредкадри» є забезпечення кадрового обслуговування дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, міжнародних організацій та представництв іноземних організацій в Україні, а також обслуговування їхнього персоналу;
 - (в) предметом діяльності дирекції «Інпредкадри», зокрема, є виконання вимог п. 2.21 Інструкції – ведення та зберігання трудових книжок громадян, які працюють за трудовими договорами в іноземних представництвах;
 - (г) дирекція «Інпредкадри» має право від імені ДП «ГДП» укладати договори в межах своєї компетенції, розробляти та затверджувати тарифи на послуг, які надає безпосередньо.
- (26) Дирекція «Інпредкадри» здійснює господарську діяльність з надання послуг ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва, як це передбачено Інструкцією. Разом з тим, як свідчить отримана інформація, зазначені послуги отримують й працівники іноземних представництв, зареєстрованих в інших областях.
- (27) Товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», є послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв.
- (28) Товарними межами ринку (попит-пропозиція) за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару визначено послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв.
- (29) Територіальні межі ринку – місто Київ.
- (30) Часові межі ринку – з 2012 року по жовтень 2016 року.
- (31) Наявний адміністративний бар'єр входу на ринок, що пов'язаний із закріпленням на рівні спільного наказу органів влади обов'язку збереження трудових книжок працівників іноземних представництв в місті Києві саме в ДП «ГДП».

(32) Відповідно до листа ДП «ГДП» від 03.11.2014 № 464, загальний обсяг (кількість оформлених трудових книжок та вартість) наданих дирекцією «Інпредкадри» іноземним представництвам послуг з ведення кадрової роботи для військовозобов'язаних та невійськовозобов'язаних громадян України становив:

(а) у 2012 році – 1327 книжок на суму 4 198 681,08 грн (50 представництв);

(б) у 2013 році – 990 книжок на суму 3 132 399,6 грн (40 представництв);

(в) у 2014 році – 761 книжка на суму 2 471 511 грн;

(г) у 2015 році – 874 книжки на суму 6 049 207 грн;

(д) за 10 місяців 2016 року – 768 книжок на суму 5 963 884 грн.

(33) У місті Києві відсутні інші установи та суб'єкти господарювання, що надають послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв.

(34) ДП «ГДП» займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва (далі – **Ринок**) із часткою, наближеною до 100 відсотків.

VII. ДІЯЛЬНІСТЬ ДП «ГДП» НА РИНКУ

Вартість послуг та порядок її розрахунку до надання Рекомендації

(35) Між іноземною юридичною особою, яка має іноземне представництво, та державним підприємством (юридичною особою) в особі дирекції «Інпредкадри» укладається договір на ведення кадрової роботи. Згідно з договором, обов'язок з оформлення та ведення трудових книжок працівників іноземних представництв, їх зберігання та видачі покладено на дирекцію «Інпредкадри».

(36) На підставі договору на ведення кадрової роботи та отриманих від іноземного представництва відомостей відносно кожного працівника, зокрема, копії трудового договору між працівником та іноземною компанією, листа представництва цієї компанії, дирекція «Інпредкадри» заводить особову справу на кожного працівника, видає накази про прийом, звільнення, переведення працівника на іншу роботу та робить відповідний запис у трудовій книжці.

(37) Згідно з договором оплата послуг здійснюється іноземним представництвом згідно з рахунками-фактурами дирекції «Інпредкадри» шляхом перерахування коштів на його розрахунковий рахунок. Перерахування коштів здійснюється в національній валюті за курсом Національного банку України, встановленим для доларів США на день сплати.

(38) Отже, іноземні представництва оплачують послуги ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» з ведення кадрової роботи відповідно до виставлених рахунків, в яких вартість послуг зазначається в доларах США та перераховується на рахунок ДП «ГДП» у гривневому еквіваленті на день оплати.

(39) На обґрунтування підстав виставлення рахунків у доларах США ДП «ГДП» повідомило, що: *«У зв'язку з тим, що договір на ведення кадрової роботи іноземного представництва укладається з іноземною компанією, яка за своїм статусом є нерезидентом і найчастіше саме компанія із-за кордону сплачує послуги з оформлення працівників в своє представництво, тому вартість послуг вказана в*

доларах США, оскільки чинне законодавство не містить заборони виставлення рахунків нерезидентам у іноземній валюті».

- (40) Разом з тим, відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 № 1998 «Про удосконалення порядку формування цін» (далі – постанова КМУ № 1998) формування, встановлення та застосування суб'єктами підприємництва вільних цін на території України здійснюється виключно у національній грошовій одиниці. Вважати під час формування цін обґрунтованим врахування витрат у доларовому еквіваленті лише в частині імпортової складової структури ціни.
- (41) Відповідно до статті 3 гривня є єдиним законним платіжним засобом в Україні, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України для проведення переказів та розрахунків.
- (42) Крім того, фактичну оплату послуг ДП «ГДП» здійснює не іноземна компанія, а її представництво, що зареєстроване на території України.
- (43) Розпорядженнями директора дирекції «Інпредкадри» ДП «ГДП» від 2009 та 2013 років затверджені, згідно з калькуляціями, тарифи на послуги з «оформлення на роботу військовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва» та «оформлення на роботу невійськовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва» (далі – Послуги).
- (44) Відповідно до зазначених розпоряджень, Послуги є комплексними і складаються з 15 і 14 підпослуг відповідно; вартість кожної з підпослуг, які є складовими Послуг, зазначена в національній валюті. Загальна ж вартість Послуг, відповідно до калькуляцій, розрахована у гривні та зазначена в доларовому еквіваленті і становить 396 дол. США (3049,20 грн у 2009 році та 3165,26 грн у 2013 році) за оформлення на роботу військовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва і 300 дол. США (2310 грн у 2009 році та 2397,90 грн у 2013 році) за оформлення на роботу невійськовозобов'язаних громадян України в іноземні представництва.
- (45) Однак, як свідчать розрахунки, курс валют для перерахунку вартості Послуг у доларовий еквівалент як у 2009 році, так і в 2013 році становив 8 грн за один дол. США, незважаючи на фактичне зростання в зазначений період часу курсу гривні до долара США, що призвело до збільшення вартості послуги у гривні у 2013 році.
- (46) Калькуляції Послуг містять перелік складових, а саме витрат: матеріальні, основна й додаткова заробітна плата, нарахування на зарплату, загальновиробничі в грошовому виразі, у гривні, і розмір прибутку – 20 відсотків, а також розрахунок вартості кожної з підпослуг. У складі собівартості відсутня складова, що залежить від курсу валют.
- (47) У собівартості Послуг найбільшою складовою витрат, а саме близько 70 відсотків, є витрати на основну, додаткову заробітну плату й нарахування на зарплату.
- (48) За період з 2009 по 2015 роки за послуги ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» стягувалась плата у незмінному розмірі: 396 дол. США та 300 дол. США. Разом з тим, відповідно до інформації, оприлюдненої на сайті Національного банку України, офіційний курс гривні до долара США за період з 2009 по червень 2015 року зріс в 2,63 разу. Отже, ДП «ГДП» збільшило прибутковість надання послуг у зв'язку зі зміною курсу.

- (49) Аналіз наданої інформації, отриманої від низки іноземних представництв, які уклали договір із надання кадрових послуг з ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», свідчить про те, що з 14 (15) підпослуг, що є складовими послуг з оформлення на роботу військовозобов'язаних та невійськовозобов'язаних громадян України, максимальна кількість підпослуг, які вони фактично отримували, – 8, з яких 4 підпослуги, а саме: з обчислення трудового стажу за заявкою співробітника іноземного представництва, заповнення нових трудових книжок, оформлення відпусток по догляду за дитиною працівника іноземного представництва та ведення роботи з військовозобов'язаними працівниками іноземних представництв, є найменш затребуваними.
- (50) Отже, за таких умов договору з державним підприємством іноземне представництво оплачувало повний набір послуг з оформлення на роботу громадян, отримуючи при цьому лише їх незначну частину.
- (51) Зазначене стало можливим завдяки становищу, яке ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» займає на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва.

Рекомендації ДП «ГДП» та Міністерству соціальної політики України

- (52) Враховуючи те, що послуга ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв не є ексклюзивною в силу відсутності необхідності наявності спеціальних знань, умінь, навичок та використання спеціального обладнання при наданні зазначеної послуги, а також те, що ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» у період 2012 – 2015 років з іноземних представництв за таку послугу стягувало плату в доларах США, вартість якої не скорегована відповідно до зміни курсу гривні до іноземної валюти, та за повний набір послуг, який не отримувався/замовлявся в повному обсязі іноземними представництвами, Комітетом 26 січня 2016 року були надані рекомендації державному підприємству № 1-рк.
- (53) Згідно з рекомендаціями ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» зобов'язано привести вартість послуг до економічно обґрунтованого рівня та передбачити можливість оплати іноземним представництвом лише тих складових комплексних послуг, які були фактично ним отримані.
- (54) У відповідь на рекомендації Комітету ДП «ГДП» неодноразово повідомляло про вжиті заходи та прийняті рішення, а саме: зменшення кількості складових Послуг та надання можливості здійснювати щомісячну або разову оплати.
- (55) Так, державним підприємством було зменшено кількість підпослуг, що входять до послуг оформлення на роботу невійськовозобов'язаного та військовозобов'язаного працівника з 14/15 до 8/9 відповідно. Однак при цьому вартість зазначених послуг зросла з 2397,90 грн у 2013 до 6447,3 грн у 2016 році за оформлення на роботу невійськовозобов'язаного працівника та з 3165,26 грн у 2013 до 7249,2 грн у 2016 році за оформлення на роботу військовозобов'язаного працівника.
- (56) Рекомендації Комітету не було виконано в повному обсязі, оскільки державним підприємством не виокремлено послуги, які може замовляти та оплачувати представництво за фактом їх надання (натомість сформовано комплекс послуг), та

надання яких передбачено пунктом 2.21 Інструкції – ведення (внесення записів) та зберігання; переглянута вартість комплексних послуг не є економічно обґрунтованою у зв'язку із збільшенням трудомісткості виконання окремих робіт, зміною виконавців робіт на спеціалістів вищої кваліфікації порівняно з калькуляцією 2013 року.

- (57) З метою забезпечення розвитку конкуренції на ринку послуг з ведення та зберігання трудових книжок працівників представництв іноземних компаній що матиме наслідком усунення причин, які призводять до виникнення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на зазначеному ринку, Комітетом були надані рекомендації від 14.03.2016 № 5-рк Міністерству соціальної політики України.
- (58) Так, Мінсоцполітики було рекомендовано внести зміни до нормативно-правових актів, якими встановити механізм ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв, який би передбачав надання послуг суб'єктами господарювання на конкурентних засадах із встановленням контролю та відповідальності суб'єктів господарювання за надання цієї послуги, а також визначення платності або безоплатності таких послуг. Також рекомендовано розглянути можливість зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв безпосередньо такою організацією або працівником.
- (59) На листопад 2016 року зазначені рекомендації Комітету Міністерством соціальної політики України не виконано, відповідні зміни, зокрема, до Інструкції не внесено.

Заява про наявність ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у діях ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри»

- (60) У липні 2016 року до Комітету надійшла заява представництва «Унімед Фарма, СПУЛ.С Р.О.» в Україні (м. Київ) про наявність ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» при наданні Послуг. Зазначену заяву та матеріали долучено до справи.
- (61) За інформацією «Унімед Фарма, СПУЛ.С Р.О.», ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» надає рахунки на оплату послуг за договором про надання послуг за оформлення працівника на роботу, а не за приймання трудової книжки на зберігання та внесення до неї записів, як це передбачено пунктом 2.21 Інструкції. Представництво зазначає, що вартість послуг, установлених ДП «ГДП» на комплексну послугу з оформлення працівника на роботу, є необґрунтованою та невикорядано завищеною.
- (62) Згідно із зазначеною заявою, предметом договору від 08.11.2007, укладеним між ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» та представництвом «Унімед Фарма, СПУЛ.С Р.О.», визначено послуги, передбачені пунктом 2.21 Інструкції (приймання на зберігання та внесення записів до трудової книжки), натомість додаток до договору визначає вартість іншої послуги – оформлення працівника на роботу, не розкриваючи змісту послуги.
- (63) На звернення представництва дирекція «Інпредкадри» не обґрунтувала і не надала змісту послуги «оформлення працівника на роботу» та зазначила, що надає «комплексні послуги з оформлення працівника на роботу».

- (64) Враховуючи те, що згідно з Інструкцією обов'язком ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри» є зберігання трудових книжок та внесення записів на підставі довідок наймачів; оформлення працівників та довідок здійснює безпосередньо представництво; ДП «ГДП» має стягувати плату лише за фактично надані послуги: зберігання трудової книжки та внесення до неї записів, як це передбачено Інструкцією, представництво «Унімед Фарма, СПУЛ.С Р.О.» звернулось до державного підприємства з пропозицією внести зміни до договору від 08.11.2007 у частині конкретизації переліку послугу, які надає ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», обмежуючись тими, що передбачені Інструкцією.
- (65) Натомість ДП «ГДП» не було переглянуто перелік послуг та зазначено, що послуги ведення та зберігання трудових книжок надаються в межах комплексних (повних мінімальних) послуг з оформлення працівника на роботу, що прямо визначені законодавчими актами, а саме пунктом 2.21 Інструкції.

Вартість послуг та порядок її розрахунку

- (66) Листом від 21.09.2016 № 910 ДП «ГДП» повідомило Комітет, що на виконання рекомендацій генеральною дирекцією «Інпредкадри» відокремлено обов'язкову послугу зі зберігання трудових книжок та внесення до них записів про прийняття, переведення та звільнення з роботи (як це передбачено пунктом 2.21 Інструкції); розпорядженням директора дирекції «Інпредкадри» від 12.09.2016 встановлено економічно обґрунтовану вартість зазначеної послуги та введено договір про надання зазначеної послуги (зразок якого надано Комітету).
- (67) Отже, дирекцією «Інпредкадри» з-поміж інших платних кадрових послуг, які можуть надаватися за зверненням іноземного представництва, виокремлено лише ті послуги, які є обов'язковими згідно з Інструкцією – зберігання трудової книжки та внесення записів до неї – та надання яких становить обов'язковий мінімальний перелік.
- (68) Відповідно до розпорядження дирекції «Інпредкадри» № 111 від 12.09.2016 вартість послуги «Зберігання трудових книжок працівників інопредставництв та внесення до них записів про прийняття на роботу, переведення на іншу посаду та звільнення з роботи» (за одну трудову книжку), що є обов'язковою згідно з Інструкцією, становить 3 361 грн (126 дол. США).
- (69) Аналіз зразка нового договору про надання послуг засвідчив, що дирекція «Інпредкадри» зобов'язується надати іноземному представництву послуги зі зберігання трудових книжок та внесення записів до трудових книжок працівників представництв на підставі документів, наданих іноземним представництвом.
- (70) Обов'язками дирекції «Інпредкадри», згідно зі зразком нового договору про надання послуг є, зокрема:
- (а) прийняття на зберігання та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв;
 - (б) оформлення наказів про прийняття на роботу та звільнення з роботи;
 - (в) внесення відомостей до трудової книжки працівника про прийняття та звільнення з роботи;
 - (г) оформлення наказів про переведення працівника з однієї посади на іншу в тому ж іноземному представництві.

- (71) Включення до переліку обов'язків дирекції «Інпредкадри» саме робіт з оформлення відповідних наказів є безпідставним, оскільки підготовка та направлення документів, на підставі яких дирекція вносить відповідні записи до трудової книжки працівника, є обов'язком іноземного представництва, що передбачено пунктом 2.6.4 зразка договору та є предметом договору. Такі роботи і послуги є додатковими, а не обов'язковими відповідно до Інструкції.
- (72) Крім того, згідно з пунктом 2.21 Інструкції записи до трудових книжок працівників іноземних представництв вносяться на підставі довідок наймачів, тобто представництв.
- (73) У додатку № 1 до зразка нового договору визначено тариф за послуги дирекції «Інпредкадри» у розмірі 105 дол. США + 20 відсотків ПДВ. Згідно з пунктом 3.4 цього договору перерахунок іноземної валюти в гривні проводиться за офіційним курсом Національного банку України на день виставлення рахунку.
- (74) Однак, враховуючи те, що отримана від ДП «ГДП» інформація свідчить про відсутність імпортової складової в собівартості послуги ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв, встановлення вартості у доларах США є недоцільним.
- (75) Аналіз калькуляції вартості послуги «Зберігання трудових книжок працівників інопредставництв та внесення до них записів про приймання на роботу, переведення на іншу посаду та звільнення з роботи» (за одну трудову книжку) від 12.09.2016 свідчить про суттєве завищення їх вартості. До вартості послуги включено:
- (а) Зростання розміру загальновиробничих витрат удвічі порівняно із затвердженою калькуляцією 2013 року.
- (б) Перелік робіт, отримання яких не є обов'язковим для іноземного представництва, а саме:
- підготовка та оформлення наказу про прийом на роботу до інопредставництва;
 - перевірка та прийом документів на звільнення;
 - підготовка та оформлення наказу на переведення з однієї посади на іншу;
 - формування справи працівника, прийнятого на роботу до інопредставництва;
 - та інші;
- (в) До того ж, ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», згідно із законодавством, не є суб'єктом, наділеним обов'язком перевірки документів та підготовки довідок для оформлення працівників на роботу. На практиці дирекція «Інпредкадри» лише вносить відповідні записи до трудових книжок та зберігає їх.
- (г) Суттєве збільшення витрат часу (трудомісткості) на аналогічні роботи, які виконує дирекція «Інпредкадри» для надання послуги, порівняно із затвердженою калькуляцією 2013 року, наведено в таблиці:

Найменування робіт	Трудомісткість (хв.), 2013 рік	Трудомісткість (хв.), 2016 рік
Консультація представництва про необхідність укладення договору між дирекцією та інопредставництвом		
- провідний юрисконсульт	5	20
- організатор діловодства I категорії	5	10
Зустріч з керівником представництва і роз'яснення йому порядку надання послуг зберігання трудових книжок та внесення до них записів		

- директор - заступник директора з кадрових питань - начальник фінансового відділу - старший інспектор з кадрів	15 20 7	40 40
Укладення договору між дирекцією та інопредставництвом, зустріч із співробітниками інопредставництва, консультації з питань пов'язаних з умовами договору - провідний юрисконсульт	20	40
Підпис документів про прийом на роботу до інопредставництва у керівництва дирекції «Інпредкадри» - директор - старший інспектор з кадрів	3 3	8 20
Запис у трудову книжку про прийом на роботу до інопредставництва - старший інспектор з кадрів	4	15
Запис у трудову книжку про звільнення - старший інспектор з кадрів	5	15
Запис у трудову книжку про переведення - старший інспектор з кадрів	5	10
....		

VIII. ВИСНОВКИ КОМІТЕТУ У СПРАВІ

- (76) Із січня по листопад 2016 року ДП «ГДП» не приводило до економічно обґрунтованого рівня вартість послуги зі зберігання трудових книжок та внесення до них записів.
- (77) Враховуючи відсутність у ДП «ГДП» конкурентів на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва та наявність нормативного обов'язку отримання зазначеної послуги, іноземні представництва вимушені погоджуватись на умови, які висуває ДП «ГДП», інакше не зможуть здійснювати свою господарську діяльність із залученням найманих працівників, бо не наділені правом зберігати та вносити записи в трудові книжки останніх.
- (78) Отже, дії ДП «ГДП» в особі дирекції «Інпредкадри», що полягали у встановленні економічно необґрунтованої завищеної вартості послуги внесення записів та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у період з 2012 по жовтень 2016 року, є порушенням, передбаченим пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва, шляхом встановлення таких цін та умов на послуги, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (79) Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), листом Комітету від

16.11.2016 № 130-26.13/08-12219 ДП «ГДП» було надіслано подання від 11.11.2016 № 130-26.13/137-16/437-спр з попередніми висновками у справі. Ознайомившись з висновками, викладеними у поданні, ДП «ГДП» листом від 23.11.2016 № 1722 надало Комітету свою відповідь та заперечення, що полягають в наступному.

- (80) «Монопольне (домінуюче) становище ДП «ГДП» у межах міста Києва обумовлене вимогами нормативно-правових документів». Комітет погоджується з таким висновком, про який також зазначено в проекті рішення.
- (81) «На виконання рекомендацій Комітету дирекцією «Інпредкадри» виокремлено та впроваджено в роботу обов'язкову послугу по зберіганню трудових книжок працівників іноземних представництв і внесенню до них записів про прийняття, переведення та звільнення з роботи з встановленням економічно обґрунтованого рівня вартості цієї послуги, про що Комітет повідомлено листом від 21.09.2016. Впроваджуючи тариф у розмірі 105,00 доларів США (без ПДВ), ДП «ГДП» врахувало перелік послуг, які є обов'язковими не лише для дотримання вимог п. 2.21 Інструкції, але й для гарантування трудових прав громадян України, котрі працюють в іноземних представництвах. Догматичне дотримання вимог пункту 2.21 Інструкції, як вимагає АМКУ, зокрема в частині внесення записів до трудових книжок працівників іноземних представництв, може призвести до порушення норм трудового законодавства України та, як наслідок, прав працівників-громадян України та самої держави. Записи в трудовій книжці працівників повинні відповідати, в першу чергу, вимогам Кодексу законів про працю України, а не виключно довідкам роботодавців. Посилання на довідки роботодавців, без їх перевірки на відповідність вимогам законодавства України, призведе до незаконного обмеження прав найманих працівників, безпідставного їх звільнення».
- (82) Однак, як було вже зазначено, ДП «ГДП» не наділено обов'язком перевірки документів та підготовки довідок для оформлення працівників на роботу. Зазначені роботи можуть виконуватись на замовлення іноземного представництва як додаткові, а не входить до складу обов'язкової послуги.
- (83) «На виконання пропозиції АМКУ, викладеної в пункті 4 Подання (зобов'язати державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» затвердити вартість послуги внесення записів та зберіганню трудових книжок працівників іноземних представництв на економічно обґрунтованому рівні), дирекція «Інпредкадри» виключила з переліку послуги «Зберіганню трудових книжок працівників іноземних представництв та внесення до них записів про прийняття на роботу, переведення на іншу посаду та звільнення з роботи» наступне:
- підготовку та оформлення наказів про прийняття на роботу, переведення з однієї посади на іншу та звільнення з роботи;
 - формування справи працівника, прийнятого на роботу до іноземного представництва, та архівної справи;
 - зберіганню документів про трудову діяльність працівника представництва компанії в архіві дирекції «Інпредкадри» ДП «ГДП», відповідно до вимог законодавства.
- Розраховано калькуляцію вартості послуги з ведення та зберіганню трудових книжок працівників іноземних представництв у чіткій відповідності до змісту п. 2.21 Інструкції».
- (84) Розпорядженням дирекції «Інпредкадри» ДП «ГДП» від 21.11.2016 № 112, копію якого надано Комітету, затверджено калькуляцію і тариф на послугу «Прийом на зберіганню трудових книжок працівників інопредставництв та внесення до них записів

про приймання на роботу, переведення на іншу посаду та звільнення з роботи» (за 1 трудову книжку) у розмірі 1 600,36 грн (61,80 доларів США).

- (85) Отже, дирекція «Інпредкадри» ДП «ГДП» припинила порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (86) Відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (87) Розмір доходу (виручки) ДП «ГДП» за 2015 рік становить 185 084 041 (сто вісімдесят п'ять мільйонів вісімдесят чотири тисячі сорок одна) грн (лист ДП «ГДП» від 21.11.2016 № 1183).
- (88) При визначенні розміру штрафу враховано таке:
- (а) ДП «ГДП» співпрацювало з Комітетом під час розгляду справи;
 - (б) припинення ДП «ГДП» дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (89) Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

- (90) Визнати, що державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» в особі дирекції «Інпредкадри» (код ЄДРПОУ 04013583) займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва із часткою, наближеною до 100 відсотків.
- (91) Визнати, що державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» вчинило порушення, передбачене пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», яке полягає у встановленні економічно необґрунтованої завищеної вартості послуги внесення записів та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у період з 2012 по жовтень 2016 року, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг ведення кадрової роботи в частині ведення та зберігання трудових книжок працівників іноземних представництв у межах міста Києва, шляхом встановлення таких цін та умов, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (92) За порушення, зазначене в пункті 91 цього рішення, накласти на державне підприємство «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» штраф у розмірі 470 855 (чотириста сімдесят тисяч вісімсот п'ятдесят п'ять) гривень.
- (93) Згідно з частиною третьою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу.
- (94) Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Антимонопольного комітету України документ, що підтверджує сплату штрафу.
- (95) Рішення може бути оскаржене до господарського суду міста Києва у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ